

روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع

www.ketab.ir

تألیف

دکتر عادل آذر

دکتر سید مهدی الوانی

دکتر حسن دانایی فرد

سرشناسه

: دانایی فرد، حسن، ۱۳۴۸-

عنوان و نام پدیدآور

: روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع/ تألیف حسن دانایی فرد،

مهدی الوانی، عادل آذر.

مشخصات نشر

: تهران: صفار، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری

: ۴۹۶ ص.

شابک

: ISBN 978-964-388-196-2

وضعیت فهرست نویسی : فیپا.

موضوع

: مدیریت تحقیق - روش‌شناسی.

موضوع

: تحقیق - روش‌شناسی.

شناسه افزوده

: الوانی، مهدی، ۱۳۲۳-

شناسه افزوده

: آذر، عادل، ۱۳۴۵-

رده بندی کنگره

: HD۳۰/۴/۵۲۸۶۳ ۱۳۸۷

رده بندی دیویی

: ۶۵۸/۰۰۷۲

شماره کتابشناسی ملی

: ۱۲۱۱۹۳۸

فهرست‌نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

نام کتاب

: روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع

تألیف

: دکتر حسن دانایی‌فرد - دکتر مهدی الوانی - دکتر عادل آذر

طرح جلد

: فرهاد کمالی

حروفچینی

: معرفت

لیتوگرافی

: گنج شایگان

چاپخانه

: گنج شایگان ۵۵۴۰۳۴۷۸

شمارگان

: ۱۱۰۰ نسخه

نوبت چاپ

: چهاردهم - پاییز ۱۴۰۱

قیمت

: ۳/۱۰۰/۰۰۰ ریال

ناشر

: انتشارات صفار

مرکز پخش

: خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین

تلفن: ۶۶۹۷۰۹۹۲

انتشارات اشراقی ۶۶۴۰۸۴۸۷

کتابفروشی صفا ۶۶۹۷۸۸۴۶

پخش کتاب بینش ۶۶۴۹۶۲۹۹

www.saffarpublishing.ir

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۸-۱۹۶-۲

www.Eshraghipub.com

ISBN 978-964-388-196-2

Email: saffar_publishing@yahoo.com

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مدیریت واحد تولید انتشارات صفار: ۰۹۱۲-۱۰۷۳۰۰۳

پیشگفتار

همه‌ی انسان‌ها در زندگی شخصی و سازمانی خود متکی به انواعی از دانش هستند. مآخذ این دانش‌ها، می‌تواند مرجعیت، سنت، خانواده، دوستان، رسانه‌های شنیداری، دیداری و همین‌طور شعور متعارف خود انسان باشد؛ به عبارت دیگر ما انسان‌ها براساس انواعی از تنوری‌ها که خاستگاه‌های متفاوتی دارند به زندگی دنیوی خود ادامه می‌دهیم. اگرچه در نگاه پست مدرنیست، همه‌ی این دانش‌ها به همان اندازه‌ای که اعتبار دارند به همان اندازه نیز بی‌اعتبارند، یعنی هیچ‌کدام از مآخذ دانش بشری نمی‌تواند ادعای برتری کند، اما در پارادایم مدرنیست (معادل با اثبات‌گرایی) پژوهش علمی، تنها طریق معتبر دستیابی به تئوری پدیده‌هاست. پژوهش علمی بنا به روش نظامندی که طی می‌کند، می‌تواند منجر به یافته‌هایی قابل اطمینان شود. بنابراین، انسان‌ها بجای اتکا به سایر مآخذ دانش بشری بهتر است با پژوهش به یافته‌هایی دست پیدا کنند که در دنیای تجربی جواب داده باشد. بدون ادامه بحث از میانی فلسفی دانش، این کتاب براساس پارادایم مدرنیست (اثبات‌گرایی) تلاش می‌کند مراحل فرآیند پژوهش علمی را مورد بررسی قرار دهد. اما محور بحث در این کتاب "پژوهش کمی" است و بر سه استراتژی زیر استوار است:

۱- استراتژی (طرح) پیمایش (زمینه‌یابی)

۲- استراتژی (طرح) همبستگی

۳- استراتژی (طرح) تجربی

بنابراین، در این کتاب مباحث حول این سه استراتژی پژوهش کمی سازماندهی شده است. هر کدام از این سه استراتژی از حیث سؤال، هدف و طرح پژوهش تفاوت‌هایی با هم دارند. با این مقدمه قصد داریم، پیاز فرآیند پژوهش را قدری بازسازی کنیم. بر این اساس می‌توان دنیای پژوهش را به شکل نسبتاً جدیدی ترسیم کرد. (پیاز فرآیند پژوهش را ببینید).

* مؤلفان معتقدند که برای توجه به دغدغه‌های پست مدرنیست، می‌توان ادعای برتری اثبات‌گرایی را تعدیل کرد و گفت: دانش حاصل از فرآیند پژوهش علمی در سنت مدرنیست نیز می‌تواند یکی از انواع دانش باشد که فرآیند دقیق علمی را طی می‌کند.

فهرست مطالب

فصل یکم: مقدمات پژوهش

۲۷	اهداف فصل
۲۷	مأخذ کسب دانش
۲۸	پژوهش چیست؟
۲۹	چرا پژوهش اهمیت دارد؟
۳۲	انواع پژوهش
۳۳	پژوهش بنیادی
۳۴	پژوهش کاربردی
۳۴	پژوهش ارزشیابی
۳۶	مدیران و پژوهش
۳۶	اهمیت پژوهش برای مدیران
۳۷	پژوهش علمی
۳۸	ویژگی‌های پژوهش علمی
۳۹	هدفمندی
۳۹	دقت‌مندی
۴۰	آزمون‌پذیری
۴۰	تکرارپذیری
۴۰	دقیق بودن و قابلیت اطمینان
۴۱	عینی بودن
۴۲	تعمیم‌پذیری
۴۳	مانعیت و جامعیت
۴۳	موانع پژوهش علمی در مدیریت
۴۴	چارچوب علمی پژوهش
۴۶	رویکرد فرضیه‌ای - قیاسی
۴۶	فرایند هفت مرحله‌ای رویکرد فرضیه‌ای - قیاسی
۴۶	مشاهده
۴۷	بررسی ادبیات پژوهش (مبانی تئوریک، مبنای تئوریک)
۴۷	تئوری‌سازی
۴۸	فرضیه‌سازی
۴۸	گردآوری اطلاعات: آزمون فرضیه‌ها

۴۹	تحلیل داده‌ها
۴۹	نتیجه‌گیری: استنتاج
۴۹	نمونه‌ای از کاربرد رویکرد فرضیه‌ای- قیاسی
۵۱	روابط همبستگی و علی
۵۱	مدیر و پژوهشگر مشاور
۵۲	مدیر و انتخاب پژوهشگر
۵۲	رابطه مدیر- پژوهشگر
۵۳	پژوهشگران و مشاوران درون و برون سازمانی
۵۴	پژوهشگران و مشاوران درون سازمانی
۵۴	پژوهشگران و مشاوران برون سازمانی
۵۶	مفاهیم کلیدی
۵۶	خلاصه
۵۶	پرسش‌های فصل
۵۷	مآخذ فصل

فصل دوم: فرآیند پژوهش: شناخت مسأله و بررسی ادبیات پژوهش و تعریف مسأله

۵۹	اهداف فصل
۵۹	فرآیند انجام پژوهش
۶۰	قلمرو کلی مسأله پژوهش
۶۱	گردآوری اطلاعات: بررسی ادبیات پژوهش
۶۱	منظور از مرور ادبیات پژوهش چیست؟
۶۲	چه تفاوت‌هایی در مرور ادبیات پژوهش در پژوهش کمی و کیفی وجود دارد؟
۶۳	گام‌های پنجگانه در انجام مروری بر ادبیات پژوهش، کدامند؟
۶۴	(۱) شناسایی کلید واژه‌ها
۶۵	(۲) یافتن مآخذ ادبیات پژوهش
۶۶	(۳) جستجوی انواع ادبیات پژوهش
۶۸	(۴) ارزیابی انتقادی و انتخاب ادبیات پژوهش
۶۹	(۵) سازماندهی ادبیات پژوهش
۷۴	(۶) تحریر بخش مروری بر ادبیات پژوهش
۷۸	نتایج اولیه بررسی ادبیات پژوهش
۷۸	(۱) تعریف مسأله
۸۰	۱-۱ عناصر اصلی بیانیه مسأله

۸۰	۱-۲ نحوه‌ی تدوین بیانیه مسأله
۸۰	۱-۳ فرآیند توجیه مسأله پژوهش
۸۱	۱-۴ تفاوت مسأله در پژوهش کمی و کیفی
۸۱	۲) موضوع پژوهش: عنوان اصلی و فرعی
۸۲	۳) بیانیه هدف غایی پژوهش
۸۳	۴) سؤال‌های پژوهش
۸۴	سؤال‌های توصیفی
۸۴	سؤال‌های رابطه‌ای
۸۴	سؤال‌های مقایسه‌ای
۸۴	تفاوت بین بیانیه‌های هدف غایی و سؤال‌های پژوهش در پژوهش‌های کمی و کیفی
۸۵	مفاهیم کلیدی
۸۶	خلاصه
۸۶	پرسش‌های فصل
۸۶	ضمیمه: چگونگی استناد در متن و درج مأخذ در انتهای گزارش پژوهش
۹۶	مأخذ فصل

فصل سوم: فرآیند پژوهش: تدوین مبانی تئوریک و فرضیه‌های پژوهش

۹۸	اهداف فصل
۹۹	ضرورت مبانی تئوریک و چارچوب مفهومی
۱۰۰	متغیرها
۱۰۱	انواع متغیرها
۱۰۱	متغیر وابسته
۱۰۲	متغیر مستقل
۱۰۴	متغیر تعدیل کننده
۱۰۶	تفاوت متغیر مستقل و تعدیل کننده
۱۰۷	متغیر مداخله‌گر
۱۱۱	مبانی تئوریک و چارچوب مفهومی
۱۱۱	اجزا و عناصر چارچوب مفهومی
۱۱۳	تدوین چارچوب مفهومی
۱۱۶	تدوین فرضیه‌ها
۱۱۶	تعریف فرضیه‌ها
۱۱۸	شکل‌های مختلف فرضیه‌ها

۱۱۸	فرضیه‌های اگر، آنگاه و
۱۱۹	فرضیه‌های صفر و فرضیه‌های جانشین
۱۲۲	رهنمودهایی برای نوشتن فرضیه‌ها
۱۲۲	تعیین آماری فرضیه‌ها در پژوهش‌های مدیریتی
۱۲۶	فرضیه‌های توصیفی در مقابل فرضیه‌های استنباطی
۱۲۶	فرضیه‌های تک متغیره در مقابل دو یا چند متغیره
۱۲۷	فرضیه‌های همبستگی در مقابل فرضیه‌های تجربی
۱۲۸	فرضیه‌های پارامتریک در مقابل فرضیه‌های ناپارامتریک
۱۳۱	قاعده‌ای جدید، برای تبدیل فرضیه پژوهشی به فرضیه‌های آماری
۱۳۸	مفاهیم کلیدی
۱۳۸	خلاصه
۱۳۸	پرسشهای فصل
۱۳۶	تمرینات
۱۴۲	مآخذ فصل
	فصل چهارم: فرآیند پژوهش: طرح پژوهش
۱۴۴	اهداف فصل
۱۴۴	طرح پژوهش
۱۴۷	استراتژی‌های پژوهش کمی
۱۴۷	استراتژی پژوهش پیمایش
۱۴۸	مراحل انجام پژوهش پیمایش
۱۴۸	استراتژی پژوهش همبستگی
۱۴۹	مراحل انجام پژوهش همبستگی
۱۴۹	اهداف پژوهش: اکتشافی، توصیفی، آزمون فرضیه
۱۴۹	پژوهش اکتشافی
۱۵۱	پژوهش توصیفی
۱۵۳	پژوهش آزمون فرضیه
۱۵۴	نوع پژوهش: علی در برابر غیر علی
۱۵۶	میزان دخالت پژوهشگر در پژوهش
۱۵۹	مکان پژوهش: طبیعی، ساختگی
۱۶۱	واحد تحلیل: افراد، زوج‌ها، گروه‌ها، سازمان‌ها، فرهنگ‌ها
۱۶۴	افق زمانی: پژوهش مقطعی و پژوهش دوره‌ای (طولی)